

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 1. soboto v mesecu kot priloga »Naš. Listu« in velja posebej prejemana na leto 3 K

Leto III.

V Ljubljani, 9. svečana 1907.

Št. 2.

Uredništvo »Slovenske Gospodinje« je v Ljubljani, Mestni trg števil. 17

„Ženskam se pač dobro godi“ ...

Ženskam se pač dobro godi«, mi odgovarjajo večkrat, če se razvije razgovor o ženskem vprašanju. Vse težke posle, vsa bremena jim odvzemajo moški; najboljši prostor, počitek in zabava so namenjene ženskam, medtem ko se možje zunaj v svetu trudijo, zaslužiti dovolj denarja, da se žene razveseljujejo in zabavajo.

V resnici pa je le majhen delček žensk, ki so jim pota nastlana s cvetkami. Pretežna večina žensk pa občuti samo trnje, katerega je v njih življenju prav mnogo.

Kadar govorimo o »ženski« vobče, imamo bedasto navado, da mislimo samo na narode z evropsko kulturo. Popolnoma pa preziramo usodo žensk v orijentu, pri Zamorcih, Malajcih in vseh nekulturnih narodih. Te ženske vendar tudi eksistirajo ter vsaj po številu prekašajo ženstvo evropskih kulturnih narodov, da, morda jih je celo še enkrat toliko kot kulturnih Evropejk, kolikor se da to približno določiti, kajti ljudsko štetje v Dahomeyu in na Kamčatki doslej še ni v navadi.

Ženske divjih narodov opravljajo vsa najtežja dela. Indijanec pusti svojo ženo »precej vse opravljati«. Orientalkam nižjih slojev se godi prav tako. Ne samo rdečekožec, tudi Indijec, Kitajec, Japonec, Perz, Anamit, Arabec in Zamorec so našli v ženski potrpežljivosti tovrno živino in vsi so istega mnjenja: »slabotnejša ženska mora opravljati težja dela.« Dočim ona vlačí, tovari in se ubija, pase gospod lenobo ali je na lovu. Če pa mož že dela, tedaj dela kaj »finejšega« ali opravlja vsaj tako delo, ki se boljše plača.

Na Kitajskem so ženske čolnarke in težakinje; v Egiptu sem videla žensko vpreženo poleg konja ali poleg krave pred plugom, in bič je švigal nad njo ravno tako, kakor nad — živino. Pri Čerkesih opravlja ženska prav vsa poljska dela; pa tudi na Nemškem, na Badenskem na primer, so kraji, kjer opravljajo ženske vse gospodarske posle, gnojenje, oranje, sejanje ... ker so moški zaposleni v tovarnah.

Te, težka dela opravljajoče ženske tvorijo v vseh deželah neevropske kulture pretežno večino. Njim nasproti stoji bogati in razvajeni sloj haremskih žensk, ki žive v zlatih kletkah in se hranijo s samimi slaščicami. Toda kdo bi hotel trditi, da so te ženske srečne? Sicer je res, da zaide iz teh ječ le malokdaj kaka vest med svet, toda toliko vemo vendarle, da ne pozna niti ena evropska kulturna dežela tolike solidarnosti vseh žensk proti možu kot n. pr. Turčija. Namesto ljubezni razširja haremski sistem med obema spoloma le sovraštvo. Po evropskih zdravnicah smo zvedeli, kolikim telesnim mukam so izpostavljene prebivalke harema, kako pogosto se pojavljajo pri njih debelušnost, zastrupljenje z nikotinom, huda razdraženost vsled obilnega uživanja močne kave, težka duševna pobitost, psihoza itd. Zadoščalo bi to, ne glede na stražnike serajla, ki stoje z golim mečem pred sobanami ter na ljubeznivo šego, ki je v haremu v navadi, namreč, da zavežejo nezveste žene v vrečo in jih vržejo v Bospor.

Nič boljše se ne godi indskim udovam, katere so tako »brezsrčne«, da se ne dajo po moževi smrti niti sežgati, niti nočejo večno žalovati. Vse jim streže po življenju; najbolj energične iščejo v zadnjem času varstva pri domačih odvetnikih ali pri evropskih zdravnicah.

Še nedavno so tudi na Javi še sežigali udove; holandska vlada je odposlala tri ladje, da zabrani to barbarsko početje.

Kamorkoli se torej ozremo, pri vseh primitivnih in pri orientalskih narodih se ubija večina ženskega spola z najtežjimi posli, razvajena manjšina žensk pa plačuje svoje brezdelje s tem, da se odpoveduje vsaki svobodi in individualnosti.

Tovorna živina in igrača, toda igrača, ki jo razbijajo in uničujejo, to je nekulturnim narodom ženska. Ali smemo potem še reči: »Saj ženskam se godi tako dobro«? Dvomim. Da usoda žensk ni zavidanja vredna, je najjasnejši dokaz to, da si menda še nikdar ni želel noben moški biti ženska, dočim se je nasprotno že dostikrat zgodilo.

Da ima tudi večina žensk belokožcev v življenju le trud, delo in skrbi, tega ne more nihče pretekati. Od dvanajstih milijonov nemških gospodinj jih je

enajst milijonov brez služkinje, in še te, ki imajo posle, v mnogih slučajih tudi same pomagajo v hiši. A koliko je takih, ki izvršujejo dva poklica ter so gospodinje ter matere in obenem še tvorniške delavke!

Koliko jih je tudi, ki opravljajo, kakor žene rdečkožcev, najtrudapolnejše posle! V Avstriji in na Bavarskem nosijo malto in kamenje na stavbne odre. V Belgiji delajo v rudokopih. V Italiji stoje do gležnjev v vodi in v močvirju riževih polj, na Francoskem nosijo težke tovore sladkorja, obdelujejo polje, odlagajo repo, a dobivajo za to le polovico moškega zaslужka. V Bretagni (Francosko) obdelujejo popolnoma same zemljo, se udeležujejo s svojimi možmi ribjega lova, veslajo in vodijo čolne ter delajo ob času sardinjega lova 14, da, 16 ur neprenehoma na prepihu pod šupami v smradu krvi in masti iztrebljenih rib. V čeških premogokopih, kjer moške često zapijejo devet desetih svojega zaslужka, morajo žene skoraj same hraniti svoje obitelji, in praznik jim je, «kadar jih mož ne preteplje».

Najubožnejše plače vsega sveta so plače ženskih obrtnih delavk. Najnehvaležnejše, najbolj umazane ter vse one posle, ki se jih človek ne uči nikdar v življenju, morajo opravljati skoraj izključno ženske. Vsa «naučena», kvalificirana in zato boljše, da, visoko plačana opravila pa si obdrže v vseh kulturnih deželah — moški. Po dolgoletnih izkušnjah lahko rečem brez pretiravanja: pri primitivnih narodih je samó ženska delavec, v kultiviranih deželah pa je ženska podrejen delavec.

No, če se ženskam že povsod ne godi dobro, — pravijo moji nasprotniki, pa so vsaj v kulturnih deželah «pod varstvom». Toda to varstvo zakonov jih velja preklicano mnogo! Žensko varujejo zakoni? Komično varstvo to! Zabeležena pravica je vendar samo nadaljevanje nezabeležene, a tako jasno izražene pravice močnejšega, ki je napravila iz žensk — saj smo videli — tovarno živino ali pa punčiko. Pa da bi ne vladal v zakonikih isti duh zatiranja? To bi bilo čudno.

Neki francoski pisatelj je priznal to: «Dovolj poznam človeško naravo ter vem zato, da se moški, gnan po svojem egoizmu in v posesti svoje moči, ni nikdar obotavljal žrtvovati ženske koristi svojim lastnim interesom; imenoval se je njenega zaščitnika, da jo je tem lažje zaslužnjeval.»

V vseh zakonikih sveta je ženska oseba, da, njeno življenje v oblasti moškega. Code Napoleon (francoski zakonik, izdan leta 1804) celo izjavlja, da je umor prešestnice «excusable» (opravičljiv). V vseh zakonikih je bilo prvotno premoženje soproge brez kontrole v moževih rokah. V nikakem zakoniku sveta nima žena pravice nad svojimi otroci. Vsak prestopok soproge glede zakonske zvestobe se je strogo kaznoval. Za prešestnice so uporabljali najbolj barbarske kazni, nezvesti mož pa je našel milost pred zakonodajalcem, ki je bil pač sam moški.

V vseh deželah, kjer je cenziterna volilna pravica, se je grešilo napram ženski-davkoplačevalki, ker se jej ni dovolilo tudi zastopati svojega naroda kakor zastopajo moški davkoplačevalci svoj narod, nikaki davki brez zastopstva! V vseh deželah splošne volilne pravice (izvzemši Avstralije in štiri države Amerike) pa so moške vzeli ženskam državljanske pravice, a si pri tem še drznejo govoriti o «splošni volilni pravici».

Celo stranka, ki ima v svojem programu enakopravnost obeh spolov, socialistična stranka je že čestokrat stavila politične svoje interese nad ženske: da bi dosegli na Švedskem in v Belgiji splošno volilno pravo, so žrtvovali žensko volilno pravico. Na Angleškem pa je liberalno ministrstvo Campbell-Bannerman zaprlo ženski deputaciji vrata pred nosom, ko je prišla potezat se za volilno pravico.

V Ameriki je bil predsodek proti ženskam tolik, da so po osvoboji suženjstva pač dali volilni glas črnokožcem, ne pa — ženskam.

Pri takih razmerah se ni čuditi, da se je ustanovila leta 1904 v Berlinu mednarodna ženska zveza ter da sta stavili nedavno zborujoči avstrijski in nemški pravovarstveni postaji sledeče zahteve:

Odstraniti se mora soprogova odločilna pravica v vseh skupnih zakonskih zadevah.

Vsak zakonec ima pravico razpolagati s svojim imetkom.

Mati ima do otrok iste pravice kakor oče.

Pri nesoglasju odločuje na zahtevo varstveno ali sirotinsko sodišče.

Počasi se tako priznava osebnost ženske v zakonu, v zasebnem ter v javnem pravu. Novi zistem vsekakor zasluži, da se ga preskusi, saj je vladal stari zistem od početka človeške družbe.

Dr. Katarina Schirmacher.

Do cerkvice bele . . .

Do cerkvice bele
na sprehod sva šla,
in srečno-vesela
sva bila oba.

Smejale se je meni
i njemu se jaz,
prehitro minil je
do cerkvice čas.

Madoni gorela
je lučka rudeča:
»Madona, daj, prosim,
ne ugasni mi sreča!«

Je sreča ugasnila
mi blaženih dni,
pred Tabo, Madona,
še lučka gori!

Mara I. F. Tavčarjeva.

Enajsto poglavje.

Slika s počitnic. Spisal Iv. Lah.

Filozof Grašič je bil prišel na počitnice k rodbini Kravtovi na veleposestvo v L., kamor je bil povabljen, da bi poučeval sinčka, ki je študiral na gimnaziji. Bil je že star znanec v družini, preživel je bil tam že nekaj dnij prejšnjih počitnic. Vedel je, da je gospa blaga in dobra, gostom ljubeznjiva gospodinja in otrokom skrbna mati, gospod pa je bil moder, podjeten gospodar, ki je mnogo hodil okoli po svojih opravilih in se je vrnil vsak teden enkrat, da si je počil doma na vrtu, za mizo v senci košatih lip. Bil je prijazen, izobražen mož, z velikimi izkušnjami, ki je vedel ceniti delo življenja in je zahteval za svoje otroke dobre vzgoje.

Vse to je vabilo filozofa, da je z velikim veseljem prihital na počitnice v krog prijazne družine, kjer je upal dobiti po trudnih velikomestnih dneh mnogo zabave in dosti počitka.

Še bolj kot to vse, pa ga je vabilo dvoje krasnih mladih obrazkov, ki sta se tam prikazovala zdaj v oknu velike hiše, zdaj med drevjem na vrtu, zdaj med cveticami v gredi. Poznal ju je še od otroških let; obe sta se razvili zdaj že v cvetoči gospodični, dasi je bilo za njegove pojme na obeh še mnogo otročjega.

Starejša, Matilda, je bila resna in skoraj ponosna, vitka kakor vila; podobna je bila materi in nekaj veličastnega je bilo v vsej njeni postavi. Filozofu je prišlo na misel, da je to posebljena lirika in vedno, kadar se je spomnil nanjo, je stala nje cela osebnost v tej podobi pred njim.

Mlajša, Roza, je bila vesela nagajivka, živahna in vedno razpoložena za smeh. Nagajivost ji je sijala iz očíj in celo njena frizura je kazala veselost mladosti in tisto iznadljivost, ki vedno najde kaj posebnega sebi in drugim v veselje. Bila je to iz srca dobra gospodična, dasi skoraj še otrok. Filozof jo je že zdavnaj sebi predstavil kot živo humoresko.

To vse ga je torej vabilo na vesele počitnice in premišljal je vse že na vozu, ko ga je hlapec peljal s kolodvora po dolgem starem drevoredu. Predstavljal si je že vse, kako krasni dnovi bodo to. Imel je veliko veselje do vzgoje in sklenil posvetiti vse svoje moči domačemu sinu Dorku, kateremu je imel postati učitelj, ter dokazati svoj vzgojevalni talent. Poleg tega jo hotel prosti čas porabiti, da dovrši svojo novelo »Prva ljubezen«, katere prva poglavja je pripeljal seboj. S takimi mislimi in nadami se je bil pripeljal filozof na posestvo, kjer je bil sprejet z veliko prijaznostjo in se je nastanil v mali vili poleg velike hiše. Vsa vila je bila odločena njemu za stanovanje in tam je takoj prvi večer razložil svoje knjige in papirje. In res so se začeli krasni dnovi, ki jim krasnejših ni na svetu. Začeli so se izprehodi po prosti naravi, kjer je filozof

razlagal učencu potrebne reči; poučevanje mu je pri nadarjenem dečku delalo veselje in vsak dan je tudi »prva ljubezen« narasla za nekaj strani. Filozof Grašič je bil z vsem jako zadovoljen in se je čutil zelo srečnega. Napram gospodičnima si je ohranil oni ponos, ki ga po njegovem mnenju — mora imeti domači učitelj, da ne izgubi spoštovanja učenca. Občeval je z njima neprisiljeno, a vedno v takih mejah resnosti, da ga ni nikdar izvabila iznajdljivost gospodične Roze s svojimi »otročarjami«, kakor je on imenoval razne igre, ki si jih je izmislila vesela gospodična. Pri vsem tem ni bil dolgočasen človek, ampak je mogel po cele ure zabavati obe gospodični z zanimivim resnim pogovorom o umetnosti, o godbi in celo o filozofiji, kar je budilo posebno pri gospodični Matildi veliko spoštovanje do filozofa. Ohranilo se je torej tisto razmerje, ki ga potrebujejo ljudje, da občujejo neovirani od raznih čustev, ki se ob takih priložnostih rada bude v mladih srcih.

Delali so tudi izlete in tudi tam je gledal filozof na vse tri: na Dorka in na obe gospodični z vzvišene stališča kakor na neizkušene otroke, ki se vesele nemoteni mladih sanj, ko ne padajo še težke misli na srce, ko dvomi ne motijo mirnih noči in so večeri polni radostne, mladostne pesmi. A gospodični sta gledali na filozofa, kot na učenega človeka, ki je visoko nad njima in tako jasno sodi vsako posebnost, da ga ne spravi iz ravnotežja nobeno, še tako zamotano naključje. Vendar včasih ni bilo vse tako, kajti Matilda je stala pogosto na vrtu med cveticami, zamišljena in sanjava, in tudi filozof sam je včasih slonel zvečer dolgo na oknu ter gledal v jasno noč; med cvetjem na vrtu pa se je v sanjah pojavila »ona«, posebljena lirika. Vkljub temu je ostalo vse mirno in življenje je šlo tiho in veselo mimo takih tajnih dogodkov, ki so bili tim lepši, čim bolj so bili skriti.

A zgodilo se je, da je šel »gospod filozof« na izprehod s svojim učencem in takrat je pogledala gospodična [Roza na vse strani, če je nihče ne vidi in — smuk — v filozofovo sobo. Po mizi so ležale različne knjige, pisane v raznih jezikih, filozofija in poezija vse križem, a zraven so ležali listi novele: prva ljubezen. Naj se spodobi ali ne spodobi, gospodična Roza je prebrala vse. Vsako poglavje je govorilo o nečem posebnem: prvo je popisovalo »prihod filozofa na grad K., drugo prvo »snidenje z grajsko«, kčerkko, potem je prišel prvi izprehod, in tako se je vila tista historija že preko deset poglavij in še ni prišlo do prvega poljuba, kar je njej zelo malo ugajalo in si je mislila, da bo ta novela zelo dolgočasna; kajti oni filozof, ki je imel pri vsem tem jako čudno ime, in grajska hčerka sta zelo čudno govorila in filozofirala in ko sta bila na samem, jima je zastajala beseda, a s poljubom ni bilo nič in nič, dasi si je potem filozof vedno v mislih očital, zakaj da je tako neroden. Gospodični Rozi se je sicer zdelo, da je filozof Grašič

zelo podoben temu filozofu v noveli, a kdo bi bila ona, si ni mogla predstavljati. Jdnake sicer ni poznala na svetu, ampak Matilda ji je bila nekoliko podobna.

Zadnje čase je gospodična Roza zapazila, da novela ne gre naprej, da je obstala pri desetem poglavju in kadarkoli je prihitela pogledat, ali je čez noč zrastle povest zopet za nekaj listov, ležali so okoli rokopisa razni listki, predelani in prečrtani. Na enem je bil popis večera, na drugem izprehod v gozdu, na tretjem jasno jutro na vrtu. A videlo se je že iz tistega, da bo to enajsto poglavje velike važnosti in cela situacija je kazala, da bo naravnost odločilno. Zato je to mlado, radovedno gospodično tem bolj jezilo, ker je prav zaradi tistega odločilnega poglavja ona brala vsako povest in vedno že naprej pogledala na tisto stran, kjer je bil opisan prvi poljub in potem je šele začela čitati. Brez tega poglavja povesti ni čitala. Naravnost jezila se je torej na gospoda filozofa, da je ta poljub tako daleč prestavljen, in prav zdaj, ko se ima zvršiti, leži povest nedokončana, kakor da filozof ne zna naprej.

Roza si je predstavljala že vse, kako bi bilo, ko bi bilo po njenem. In ni si mogla kaj, da bi o tem ne govorila tudi z Matildo; ponoči nekoč je prisedla k nji in ji z veliko tajnostjo razkrila skrivnost, da gospod Grašič ni samo filozof in vzgojitelj, ampak tudi pisatelj. Pripovedovala ji je vso, dosedaj napisano vsebino »prve ljubezni«. Filozof sicer ni nikdar o tem govoril, da piše, ampak videlo se je na njem in to je bilo, kar je Matilda tako zelo ljubila, da je stala sanjava vsa in zamišljena na vrtu in gledala v daljavo, kakor da tam daleč nekje leži nekaj nedosežnega, kajti filozof se ji je zdel tako resen kakor brez čuta. In bilo ji je žal, da je tak . . . Dasi se ji je zdelo zelo nespodobno to, kar je storila Roza, vendar je hotela tudi ona čitati, kajti končno to niso skrivnosti, kar pusti gospod filozof na mizi, da čita lahko celo hišna, ko pride tja pospravljat . . .

Drugo dopoldne potem je odšel filozof s svojim učencem na izprehod in Roza je že čakala na vrtu. Matilda je prišla počasi iz svoje sobe, in naj se spodobi ali ne spodobi, odšli sta z zadnje strani v vilo . . . Na mizi je ležal poleg knjig rokopis in zraven nekaj listov, a poleg vseh listov je ležal še bel list z naslovom: enajsto poglavje. «Nič ni še», je rekla gospodična Roza nevoljno in začela čitati liste. Bili so zopet novi osnutki. Matilda je s tresočo roko vzela drug list v roke; rdeča je bila od sramu in srce jej je urno utripalo od strahu.

«Kaj ko bi prišel in bi naju tu našel, povedal bi gotovo mama! . . .» si je mislila.

«Tukaj je, tukaj je», je šepnila Roza »poglej«, in kazala je list in čitala: «Vplival je nanjo večer. Gledala je v daljavo, kakor da leži tam daleč nekaj krasnega. Visoke rože so jo obdajale od vseh strani

in jo pozdravljale, kakor svojo družico . . .» To je bilo prečrtano. Matilda se je spomnila sama nase in čuden ogenj je napolnil nje nemirne prsi, postalo ji je zelo vroče . . . Roza je čitala dalje. «Približal se je od zadaj in prijel njeno roko. Kakor onemogla je sedla na klop. On pa se je nagnil na njo in . . .

Tu se je nehala na veliko nezadovoljnost obeh gospodičen in tudi tri pike, ki so stale zraven, niso povedale, kar bi bile hotele one dve. Vprašanje je bilo, zakaj se filozof tako ogiblje onega odločilnega trenutka. Roza si je to takoj razkladala iz tega, ker mora biti menda poglavje s tem odločilnim trenutkom najlepše, ker je najvažnejše, in se mora izpeljati tako, da zadosti čitatelja. Ona na pr. ni bila zadovoljna, da se ta odločilni trenotek zgodi brez romantike. Romantičen pa je takrat, kadar ga on ukrade, da njo preseneti itd. Zato ji je bilo to zadnje, kar je čitala, zelo po volji, samo naprej bi bilo treba izpeljati. Matildi pa so prišle druge misli. Mislila je, kdo je bila tista »ona«, ki je stala na vrtu in jo je ljubil filozof, da se je nagnil nad njo in . . .

«Da, on je že ljubil, okusil je vse to, zato je tako resen, brez čuta . . .» je mislila in težka bol ji je legala na mlado srce. Na listih so bili sicer njegovi stavki, njegove besede, kakor jih je govoril, kadar je govoril o življenju, a govoril je to tudi že kje drugod. A kaj se je zgodilo potem? «Poljubil jo je . . .» ji je šepetal tajni glas.

V tem trenutku so se začule stopinje na vrtu.

«Jezus, Jezus», je vzkliknila Roza in hitela spravljat liste v oni red kot so bili preje. A pri tem je sunila v črnilnik in črnilo se je vlilo po listih in po rokopisu. «Jezus, Jezus,» je vzdihnila vsa obupana in hitela z rokami loviti črnilo. Zajokala je na glas. Matilda je zajokala z njo. Prijela je pivnik in začela sušiti, a naenkrat je bilo vse črno, roke, vse, vse . . .

Stopinje so prihajale vedno bliže. Nesrečnejšega trenutka še nista doživeli radovednici, kar sta pomnili življenje. Tisoč misli ob jednom je polnilo glavo: ostati ali bežati. A ni bilo časa razmišljati, kajti na vratih se je pojavil gospod filozof in pogledal začudeno . . . A preden je mogel spoznati, kaj pomeni jok v njegovi sobi, je klečala uboga gospodična Roza pred njim in s povzdignjenimi rokami prosila:

«Odpustite, odpustite . . .» Po licih so ji lile solze, nje prstki, sicer tako beli, so bili počrnjeni od črnila. Polnila jo je samo ena grozna misel, da je rokopis skažen za vselej . . . Matilda si je pokrila obraz od sramote in jokala je pred njim, ne vedoč, kaj bi . . .

«No, gospodični, prosim vas, prosim vas», je govoril presenečeni filozof in ujel roko Matilde, ki je od žalosti in kesanja skoraj padla na tla. «Ves rokopis, ves rokopis», je vzdihovala gospodična Roza in ni mogla prestati jokati. Zdelo se ji je, da je storila nekaj, kar se ne da nikdar več popraviti. Matilda se je sramovala tako, da ni mogla odkriti obraza in pogledati

filozofa. Ona tako resna, ponosna je izgubila sedaj ves svoj ugled — ta misel jo je tako bolela. Niti čutila ni, da sloni ob njem in da plaka na njegovih prsih tako neutešljivo.

«Za boga, ne plakajte, gospodična, saj ni nikake škode», je rekel filozof. Roza je vstala in ihte je začela umikati dozdej še nepočrnjene liste, da jih reši črne povodnji, ki je plavala po mizi. Pri tem je imela revica vse črne roke, a kaj roka, ko bi bil le rokopis rešen. Tudi Matilda je hotela pomagati, a on je prijel nje drobne roke in dasi se je poznalo na njih črnilo, jih je začel poljubljati; z vsemi silami se mu je izvijala in z mokrimi očmi prosila:

«Odpustite nama . . .»

On pa se je smejal veliki zadregi in v srcě se mu je smilila uboga Roza, ki je celo svoj lepi beli robec porabila, da je ž njim pobrisala črnilo.

Poskrbel jima je vode, da sta umili svoje počrnjene roke in ni se mogel vzdržati smeha, ko je Roza, vsa nesrečna, še vedno zdajpazdaj zaihtela prav globoko iz srca. In ko je brisal Matildi zopet bele roke, ni mogel, da bi jih ne bil poljubil, naj se je še tako branila.

«Nič ne bodita žalostni, gospodični, nič hudega se ni zgodilo».

Odšli sta na vrt, da bi jasno solnce posušilo objokane oči, da bi se vse ne izvedelo. Sedeli sta skesano, zamišljeno . . . Še tisti večer se je vršilo enajsto poglavje, ki ga gospodični Rozi ni bilo treba čitati, ampak ga je v resnici videla. Vršilo pa se je takole:

Ko sta sedeli zvečer gospodični na klopi v vrtu, je prišel tja filozof in obstal pred njima. Matilda ga je pogledala z jasnimi očmi in zdel se ji je tako dober, tako mil. Zdelo se ji je da, sta mu s sestro storil veliko škodo in ni si mogla odpustiti.

«Vi nama ne morete odpustiti», je rekla, «vse bi dala, da se ni to zgodilo». Roza je sedela zraven resna in otožna kakor ni bila še nikdar . . . Nesreča, ki se ji je pripetila, jo je za nekaj dni čisto uničila.

«Kaj bi vam ne mogel odpustiti, gospodična», je rekel filozof. Podala mu je roko v znak hvaležnosti in on jo je začel poljubljati, a kmalu sta stala tiha in nema v dolgem objemu. Roza je odšla; tako zelo je privoščila sestri srečo, za katero se je že dolgo bala . . . A filozofu je privoščila plačilo za škodo.

S tem je bilo končano enajsto poglavje in cela povest. Napisati ga ni bilo treba, ker se je zgodilo v resnici in se je s tem začela čisto nova resnična povest iz katere omenjamo, kot odmev naše povesti, le to, da je profesor Grašič včasih ves vesel obslonel nad svojim pultom in se veselo zasmel, ko je zagledal pred seboj kup papirja s črnilom politega, kajti ta rokopis, ki je bila edina novela, kar jih je kdaj pisal, je

hranil za spomin. Gospej Matildi je ob takih trenutkih vselej prišlo nekaj zelo lepega na misel, kajti nasmehnila se je in rekla:

«No, lahko bi že pozabil . . .»

A ni mogel pozabiti in ona tudi ne.

Temni se stari park . . .

Temni se stari park, temni,
dveh senc šepet se v noč gubi.

K obrazu sklanja se obraz.
Čez park beži polnočni čas . . .

»Nocoj v srce mi je spomin
priplaval z mladostnih daljin« . . .

»Nocoj sva svoja kot nekdanj.
Moj Bog! — kako cvetel je maj!« . . .

»Ti v srcu še ljubav gori?
v ljubavi še plamte oči?« . . .

»Ah, dravec, kakor smrt si bled!
In svetel več ni tvoj pogled!«

»Biló je vse le sladek sen!« . . .
»Že vene list, šušti jesen« . . .

Temni se stari park, temni,
dveh senc se plač v temo gubi.

Vojeslav Molè-Spitignjev.

Limona.

«Poznaš, poznaš zemljó,
citrona kjer cvetè?»

Limona ali citrona raste v južnih krajih, kjer je solnce večno toplo in je zemlja vse leto cvetličan raj. Vendar pa pozna tudi že pri nas limono vsak otrok in razumna gospodinja jo uporablja vsak hip v kuhinji, v gospodinjstvu ali v hišni lekarni.

Ruska carica, Katarina II. pripoveduje v svojih «Spominih», da jej je nekoč solnce prav grdo obžgalo obraz. In lepa vladarica je bila vsa nesrečna; poznala je moški svet in je vedela, da ga ženska osvaja prej z lepim obrazom in lepim telesom kot z blestečim duhom in bistrim razumom. Bila je tudi nečimerna mlada carica in se je bala izgubiti katerega svojih mnogoštevilnih čestilcev. Zato si je zapisegla, da ostane doma v svojem divnem budoarju dotlej, da se jej ne obeli obraz in se ne zgleda njena polt. Dvorne dame in druge služabnice visoke gospe pa so imele

takrat bridke čase. Carica ni bila vajena biti brez oboževalcev ter brez družbe, zato je bila sedaj silno zlovoljna; in to slabo voljo je morala občutiti vsa carska palača.

Tedaj pa se je prikazal rešilni angel. Neka dvorna dama je imela za sobarico malo, živahno Italijanko. Ta je prinesla tretje jutro lastnovoljnega caričinega samotarjenja vladarici ličen bel lonček čudodelne vsebine. Visoka gospa si je namazala dva, tri večere obraz, in glej, njeno lice je bilo zopet snežnobelo ter njena polt mehka in gladka kakor najfinejša svila. Presrečna je bila carica Katarina, in zato je celo v svojih »Spominih« omenila znamenito, a priprosto sredstvo, ki jej je zopet vrnilo lepoto. To sredstvo je sledeče: Zmešaj sok cele limone s polovico beljaka, stepenega v sneg ter prideni temu še nekoliko francoskega žganja.

Pred kakimi tridesetimi leti je bilo videti limono le v najboljših in v premožnih hišah, danes pa je skoraj cenejša kot jabolko in se uporablja v vsakem gospodinjstvu. Vsakdo ve, da je s sladkorno vodo zmešan limonov sok, t. j. limonada dobra in osvežujoča pijača za zdrave in za bolnike. Komur ponoči rado zelo utriplje srce, spij zvečer 1—2 kupici limonade.

Če tožijo otroci, da jih boli vrat, ožmi 1—2 limoni, primešaj mnogo sladkorja in daj to bolnikom piti oziroma jesti. Tudi naj otroci grgrajo z limonovo vodo. Zvečer pa naj pijo že v postelji vročo limonado, kar je dobro sredstvo proti prehlajenju. — Ljudje, ki so pili preveč opojnih pijač, se kmalu streznijo, ako pijo močno limonado; zadošča celo, da izsrkajo celo limono.

Dobro je, da ima gospodinja limonov sok vedno pri rokah; pripravi ga lahko takole: Ožmi 14 limon, ki dajo približno pol litra soka. Ta sok precedi skozi redko platneno krpo in ga pusti stati v odprti steklenici 24 ur. Potem ga nalij v čiste stekleničice, katere dobro zamaši in še zapečati in jih spravi na hladen prostor. Tako spravljeni sok lahko hraniš dve leti.

Da je limonov sok izvrstno čistilno sredstvo, je dobro znano. Ako hočeš ohraniti nohte svetle, si jih večkrat odrgni z limonovim sokom. Gospodinje, ki lupijo krompir, češplje, izbirajo črne jagode i. dr., si očedijo roke z limonovim sokom.

Črnilo spraviš iz tal, ako drgneš zamazano mesto prav krepko s prerezanimi limonami ter končno tla izpereš z gorko milnico. — Tudi iz perila izgine črnilo, če ga pokaplješ z limonovim sokom ter deneš perilo na sonce. To ponovi večkrat in končno operi perilo najprej v mlačni milnici, potem v lugu. — Rjaste madeže odstraniš iz perila na sledeči način: Nakapaj in drgni jih dobro s prerezano limono, potem položi na madež kos pivnika in likaj preko njega z vročim železom. Ponovi to dvakrat in madež ti gotovo izgine. Tudi sadne madeže odstraniš z limonovim sokom. — Čevlje iz rumenega usnja osnažiš, ako nakaplješ na platneno krpico limonovega soka

ter drgneš ž njo tako dolgo čevlje, da izgine mokrota. Potem likaj čevlje še s svežo, suho krpo in vsa nesnaga preide. — Gobe, kakoršne so uporabljajo pri umivanju, najboljše očediš, če jih pokaplješ z limonovim sokom. Pusti jih tako par ur in jih nato izperi v čisti vodi.

Z limonovim sokom okisane jedi so okusnejše kot z navadnim kisom začinjene. Za ljudi slabega želodca uporabljaj lahko tudi pri solati namesto kisa limonov sok.

Nastrgani ali drobno sesekljeni limonovi olupki so prijetna in fina začimba skoraj vsem močnatim jedem. Limonove olupke lahko shraniš takole: Olupi limone prav tenko z ostrim nožičem, sesekljaj jih in napolni ž njimi do polovice s salicilovo vodo izmite stekleničice; drugo polovico napolni s stolčnim sladkorjem. Zamaši prav dobro in zaveži te stekleničice s pergamentnim papirjem ter jih deni v mrzli vodi k ognju da se dobro segrejejo, zavreti pa ne smejo. Sladkor se mora samo razgreti, a ne stopiti. Stekleničice hrani potem na hladnem prostoru.

Izžete limone še lahko uporabljaj za čeejenje rok ali za snaženje bakrene posode. Da dá kosec limonovega olupka čaju jako prijeten okus, je tudi splošno znano.

Razun tega poznamo limonov kipnik, limonov krem, limonov sladoled, limonov narastek, limonov riž, limonovo hladetino itd. (Glej »Dobro kuharico«!)

A. P.

Iz ženskega sveta.

Prva Slovenka — doktorica zdravilstva. 14. t. m. je bila promovirana na ženski medicinski fakulteti v Peterburgu za doktorico vsega zdravilstva gdč. Eleonora Ludovikovna Jenko, hčerka ljubljanskega velikega Slovana, predsednika in učitelja »Ruskega kružka«, g. dr. Ludovika Jenka in njegove gospe Terezine. Gdč. dr. E. Jenkova je absolvirala gimnazijske študije na Cetinju v Črni gori in je nato študirala medicino na vseučilišču v Peterburgu, kjer je napravila vse izpite z odliko. Vsled revolucije na Ruskem, ki je povzročila, da so bile v Peterburgu dalje časa zatvorjene visoke šole, je morala gospodična nekaj časa prekiniti svoje študije. Lansko leto je prakticirala na ljubljanski deželni bolnici in se je nato vrnila v Peterburg, kjer je sedaj dosegla z odliko najvišje akademično dostojanstvo — doktorat. Gdč. dr. E. Jenkova je prva Slovenka, ki je dosegla tako visoko sto-

pinjo izobrazbe. Prakticirala bo nekaj časa pri znamenitem ginekologu dr. Ottu v Peterburgu ter se name-rava potem nastaniti na Ruskem za doktorico notranjih in ženskih bolezni. Sestra gdč. dr. Eleonore Jenko, gdč. Anjuta pa študira v Pragi filozofijo.

»Splošno slovensko žensko društvo« napreduje prav lepo. To zimo je imelo zopet več zasebnih in javnih predavanj, ki so bila vsa zanimiva, podučna ter zato tudi vedno dobro posečana. Za svojo že itak bogato knjižnico je nabavilo društvo zopet veliko šte-vilo najboljših knjig svetovnoznanih avtorjev. V ne-deljo, 24. februarja ima »Splošno slovensko žensko društvo« svoj občni zbor, 10. marca pa priredi v spomin pesnika Simona Gregorčiča akademijo s prologom, predavanjem in petjem.

Avstrijski poslanec o ženski volilni pravici. Socialnodemokratiški poslanec dr. Adler je govoril za časa čitanja volilne reforme o splošni (?) volilni pravici ter je dejal med drugim tudi sledeče: »Dokler nimajo ženske volilne pravice se ne more govoriti o splošni volilni pravici. Ali moremo imenovati to splošno volilno pravico, dokler ostane polovica ob-činstva izključena od tega prava? Dasi vemo, da Avstrija ni še tako daleč, da bi priznala ženskam njih pravice, se vendar zavzemamo z vso resnostjo in odločnostjo zanje. Ne zavzemamo se pa za to pravico v smislu onih gospodov, ki jo hočejo priboriti samo nekaterim privilegiranim slojem, samo ženskam gotovih stanov in poklicov, dočim popolnoma pozabljajo na široke mase ženskega delavskega proletarijata; te ženske opravljajo s trudom, velikimi žrtvami in tež-kočami svoje posle, težje si služijo svoj kruh in mnogo bolj jih izrabljajo kot moške. Dokler ženske nimajo volilne pravice, sploh nimamo splošne volilne pravice, in zato ne bomo nikdar nehali, potezati se za žensko volilno pravico.

Srbkinje. Srbske rodoljubke so si osnovale pred tremi leti društvo z imenom »Kolo srbskih sester«. To društvo je blagotvorno in narodno ter ima namen, po vseh krajinah in deželah, koder prebivajo Srbi in Srbkinje, nabirati milodare v denarju in v tvarini za bedno srbsko rajo v neosvobojenih, pod turškim in arnavtskim jarmom zdihujočih krajih Stare Srbije in Macedonije. Vrle Srbkinje nosijo te darove sirotam srbskih ustašev, udovam, beguncem in ostalim siro-makom Srbskih žrtev. Tekom 3 let so nabrale po mestih in vaseh že nad 80.000 K za svoje tlačene, preganjane, trpinčene, onečaščane in pobijane brate in sestre. Članice plačujejo na mesec 60 h. Društvo šteje ogromno število članic iz najvišjih in najskrom-nejših srbskih slojev. Na korist društva izdaja »Kolo« že 2. leto lepo ilustriran koledar, čegar iztisk stane 50 h. Zadnji koledar je prinesel razne pesmi, članke in povesti iz peres najodličnejših srbskih literatov in 35 slik srbskih mest in krajev ter fotografije padlih ustašev. Kot prilogo pa slavno in krasno historično

sliko Pavla Jovanovića »Kronanje Dušanovo v Skoplju leta 1346«.

Vpliv ženske volilne pravice na javno življenje V »Every Bois Magazine« pripoveduje neki doktor o vplivu ženske volilne pravice na vseobčo politiko. Pisec pravi, da je prisotnost žensk politično borbo v Novi Zelandiji (Avstralija) znatno oplemenilo. Zboro-valci pazijo na svoje izraze ter izbirajo sredstva in način politične borbe. Kadar kdo izmed kandidatov razlaga svoj program, je finejši in plemenitejši v izra-žanju, ker vé, da ga poslušajo ženski poslanci. Kar se tiče javnih naprav, so prinesle ženske volilke najboljše reforme. Javne stavbe in koristne javne naprave so zavarovane z najstrožjimi in človeko-ljubnimi sredstvi proti nesrečam, ki so prej ugrabljale toliko rodbinskih očetov Nove Zelandije. Tamošnje ženske pripovedujejo, da jim ne dela volilna pravica nikakih neprijetnosti ali težkoč. Volišča posečajo tako rade kakor naše ženske prodajalne. Na volišču niso doslej nikdar doživele nikakih neprilik ali ne-uljudnosti od strani moških. Nihče jih ne žali, nasprotno: moški jih sprejemajo ljubeznivo in spoš-tljivo. Kar se tiče »pripaljane juhe«, pa pravi pisec članka, so izjavili moški v Zelandiji, da njih žene istotako dobro kuhajo, kakor volijo. Isti čas, ki ga namreč porabijo ženske drugih krajev pred zrcalom in po vizitah, uporabljajo umne Zelandke za pametno delo v državi.

Raznoferosti.

Kaj je mož svoji ženi? Če je lepa in mlada kakor spomladno jutro, a brez misli kakor zimska noč, tedaj jej je gospodar kakor tudi vsaki drugi svoji stvari. Ako je divna kot angel, a zlobna kakor vrag ali bogata kakor Krez, potem jej je suženj kakor vsak slabič višjemu in močnejšemu od sebe. Če je pametna kakor on, a je morda boljša od njega, tedaj jej je veren soprog in prijatelj. Orijentalci so že po naravi gospodarji svojih žen, a jim vendar služijo; prebivalci zahodnih dežel so po odgoji njih oboževalji, prav-zaprav pa jih imajo v življenju za največje sužnje. Pri nas Slovanih so pa tudi že moški, ki niso svojim ženam niti gospodarji, niti sluge, pa tudi one niso njim sužnje, niti pokroviteljice; tu sta si mož in žena enakopravna: človek bodočnosti. «N. V.»

Doma.

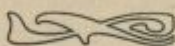
Ozke rokavice razširiš: Pomoči nekoliko bel robec in zavij vanj rokavice. Čez par ur jih vzemi iz robca in opazila boš, da so širše.

Bele in sploh svetle klobuke snaži takole: Zmešaj zdrobljeno magnezijo z vodo, da dobiš gosto kašo. Namaži s tem klobuk, da bo popolnoma pokrit. Ko se magnezija na klobuku popolnoma posuši, jo odstrani s krtačo. Na ta način lahko očediš najbolj umazan klobuk. Zlasti je to postopanje priporočati pri belih otroških klobukih, če običajno snaženje z vročo moko nima več vspeha.

Lončene peči očediš najlepše s salmijakovim cvetom; potem jih obriši še s cunjjo, pomočeno v mlačno vodo.

Šokoladna torta. Umešaj dobro 14 dek surovega masla ter mu pridevaj polagoma 7 žlic presejanega sladkorja in 5 velikih rumenjakov. Ko je to že prav penasto, primešaj še 14 dek najboljše nastrgane ter v gorki pečici z žlico vode stopljene šokolade, — ki pa mora biti že ohlajena, — sneg petih do šestih beljakov ter naposled 14 dek najfinejše presejane moke. Deni testo v obod za torte in peči torto v pečici približno pol ure. Ko je ohlajena, jo oblij s šokoladnim ledom ter jo postavi še za par minut v pečico, da se glazura nekoliko strdi, potem pa naj se suši še na zraku.

Šokoladni led. Deni v medeno (mesingasto) posodo $3\frac{1}{2}$ deke nastrgane šokolade, 5 žlic vode in malo limonovega soka; ko se to nekoliko pokuha, primešaj $3\frac{1}{2}$ žlice presejanega sladkorja in mešaj led, da se segreje, a zavreti ne sme.

Slovenkam!

Vsak dan dobimo nove naročnice in tudi nova priznanja za »Slovensko Gospodinjjo«. Naše naročnice pritrjujejo, da je list primeren, vdomačiti se v vsaki slovenski hiši. Zategadelj prosimo vse naročnice, vse Slovenke, da priporočajo in razširjajo »Slovensko Gospodinjjo«. To je edini slovenski ženski list in zato delajte zanj, da se vzdrži vsaj ta. Naročnina ne zahteva nobenih denarnih žrtev, saj ni treba plačati naročnine v gotovini, ampak le za one listke, ki so pod pokrovcem vsake škatljice »Zvezdne cikorije« prosimo. Že večkrat smo poudarjali, da cikorijo rabi skoraj vsaka hiša, in ako kupi namesto tujih izdelkov domačo »Zvezdno cikorijo«, s tem podpira domačo obrt, kupi dobro blago in objednem si nabira naročnino za »Slovensko Gospodinjjo«. Tuja cikorija ni nič cenejša kot »Zvezdna«, nego velja še več ker se za listke druge cikorije ne more naročiti »Slovenske Gospodinjje«. Zatorej sezite le po »Zvezdni cikoriji«, zahtevajte jo povsod da boste pregnale iz naše srede tujca. Kakor je v slogi moč, tako je v skupnem delu rešitev in gotovi obstoj naše bodočnosti; s skupnim delom se otresemo tujega vpliva ter okrepimo sebe; s tem pa pomoremo vsemu narodu, kajti če smo močni posamezniki, bo močan tudi ves narod. Samostojni moramo postati, postati moramo svoji gospodarji in prenehati bodo morali tujci se šopiriti med nami in nas izpodrivati. Slovenci nismo nič manj vreden narod,

nismo rojeni le za hlapčevanje, tudi nam je sojena prostost in samostojnost, ali mi se prostovoljno klonimo tujemu jarmu, sami radi krivimo svoj hrbet pred tujstvom. Otresti se moramo svojega hlapčevskega značaja, priti moramo do prepričanja, da smo ravno toliko vredni kakor najbolj napreden narod; prepričani moramo biti, da je slovenski jezik ne le polnoveljaven z nemškim ali katerim drugim jezikom, nego da je še mnogo lepši, ter doni veliko bolj prijetno. Milina je last vseh slovanskih jezikov in zategadelj je velik znak narodne nezavednosti, ako se sramujemo svojega materinega jezika. Le pokvarjen človek more zaničevati in zasramovati to, kar bi mu moralo biti in kar je drugim sveto. Materni jezik je dedščina ljubeče naše matere in zato moramo čuvati to svojo dedščino, moramo vzbujati ljubezen do nje, da bomo prenehali sami zanemarjati in zapostavljati svoj materni jezik. Namen »Slovenske Gospodinjje« je širiti zavednost med slovenskim ženstvom; »Slovenska Gospodinjja« želi postati tovaršica in svetovalka vsake Slovenke, bodisi imenitne ali priproste, bogate ali revne. »Slovenska Gospodinjja« hoče širiti narodno zavest, hoče vzbujati ljubezen do vsega domačega in narodnega. Da je to ložje doseči, smo uvedli naročnino, katera ne stavi nobenih posebnih zahtev na naročnice, to naročnino lahko da in pošlje vsaka slovenska hiša. Zato priporočajte in razširjajte »Slovensko Gospodinjjo«, naročajte jo, ker le na ta način je mogoč lista obstoj. Ako bi tudi »Slovenska Gospodinjja« morala prenehati, kakor se je to zgodilo že z marsikaterim slovenskim časopisom, bi bil to pač znak naše malomarnosti in tudi nezavednosti. Zategadelj delujte in razširjajte list med svojimi tovarišicami! Opozarjamo pa še enkrat vse cenj. bralke, da so le oni listki veljavni za naročnino, ki so pod pokrovcem škatljic, katere imajo varstveno znamko zvezda s polmescem ali pa imajo trobojnico preko pokrovca. Le ta cikorija je pristni slovenski izdelek, le to je narodna cikorija in nobena druga. Zatorej pazite pri nakupu in zahtevajte izključno le »Zvezdno cikorijo«!

Na drobno in debelo.

Najnižje cene.

Ljubljana, Stari trg 4

Filijalka:

Priporoča

Prešernove ulice 4

solnčnike in dežnike

Ceniki zastonj in franko.

Ceniki zastonj in franko.